

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

tották volna a múzeum többi tárgyaival Szongott aján-dékát is, amint ez halála után tényleg meg is történt.

Szongott több bizalmas barátjának többször kijelen-tette, hogy összes ingó és ingatlan vagyonát az örmény múzeumnak szánta. Ennek hivatalos és nyilvános bejelen-tését a múzeum ünnepélyes megnyitása alkalmára tüzték ki. Ha a feljebb érintett két ok nem késlelteti a megnyi-tást, ez már 1906 őszén megtörténhetett volna, s akkor a Szongott vagyona, hasznélvezetének fenntartása mellett, akadálytalanul a múzeum tulajdonába ment volna át.

A megnyitás elmaradt. Szongott Kristóf a roppant megerőltető szellemi munkától megviselve, hirtelen meg-betegedett. Utolsó napjait is az örmény múzeum gondjai foglalták el. Mikor érezte, hogy életméce kialudni készül, és nem volt ereje, hogy írásban tegye meg végső intéz-kedését, egészen világos öntudattal és teljes formaisággal szóbeli végrendeletet csinált négy tanu előtt. Világosan és határozottan az örmény múzeumnak hagyta összes va-gyonát, bizonyos konkrét hagyományok leszámításával. Megkérdezte a jelenlevőket, hogy meg vannak-e elégedve a rendelkezéssel és az igenlés után erős átok alatt meg-hagyta az illetőknek, hogy tiszteletben tartsák utolsó aka-ratát. Ilyen értelemben intette Majláth püspök is az özve-gyet fenkölt szellemű vigasztaló levelében.

Ezen alapon a múzeum vezetősége kötelességének tartotta, hogy — az özvegy érdekeit is méltányolva — megindítsa a törvényes eljárást Szongott végső akaratá-nak érvényesítésére. Az örökhagyó intenciója köztudomásu és kétségtelen. A tanuk lelkiismeretessége mellett a bíróság bölcs belátásától függ, hogy teljesüljön egy rajongó hazafi utolsó forró vágya, és ezzel biztos alapot nyerjen egyik legfontosabb hazai kulturintézményünk.

A RÉGI SZAMOSÚJVÁR EMLÉKEI.

Az erdélyi városok között, alapítási idejét tekintve, Szamosújvár egyike a legfiatalabbaknak s mégis tele van építészeti ódonságokkal. Szolnok-Doboka vármegye ama régi helyei közül, melyeknek a multban nevezetesebb historiai szerepük volt, Dés, Doboka és Bethlen még ma is fen-állanak, Dés azonban átalakult merőben modern várossá még külsejében is, Bethlen és Doboka pedig nagyközségekké válván, elveszítették egykori jelentőségüket. Építészeti sa-játságaikból bizony kevés hirmondó maradt fenn e helyeken s ha a Rakóci ház s rajta kívül egy-két, a református templom közelségében levő régebbi keletü épület nem állana, Dés régi származásának még kuriózum bizonyíté-kait is alig találhatnók. Szamosújvárt ebben a tekintetben másként áll a dolog. A folytonos építkezések ellenére a város házainak nagyrészét ma is azok az épületek teszik, melyek a XVIII. század közepén vagy e század második felében és a tizenkilencedik elején épültek. Egyazon típus jellemzi nagyrészben e házak valamennyi példányait, de az is kétségtelen, hogy stílusuk, amennyiben erről szó lehet, nem valami speciális örmény építészeti saját-ságot mutat, hanem az akkor divatozó általános erdélyi épít-kezések modorát, melyben lokális saját-ságok csak a rész-leteknél jutottak kifejezésre. Ezek a részlet-eredetiségek, vagy ha jobban tetszik: helyi színezetü momentumok azonban jellemzően beszélnek a régi Szamosújvár építőinek vallásos szelleméről.

A háztető élén ugyanis majdnem mindeniknél a kereszt-jelvény látható, de ott volt még e kereszt vésett alakjában a kapuivet összekötő kötödalétkban, mely néha kocka, legtöbbször azonban fordított csonka kup alakot viselt. Ezen a köillesztményen volt megjelölve rendszeren a ház tulajdonosának neve örmény vagy latin betűkkel, az építés befejezésének ideje és a tulajdonos cimere vagy egyéb jelvénye. A padlás homlokzatának közepén azonkívül sok esetben egy félív alakban boltozott üreg állott, hol a ház vagy a család védőszentjének szobra volt elhelyezve. Ilyen házak láthatók még ma is például az Alsó-közép-utcában (Keczely-féle ház), a Fő-téren

(Zöldfa-épület), a Felső-közép-utcában (Plébánia-lak és feljebb a volt tiszti étkező épülete) és ismét a főtéren (püspöki kápolna), de ezeken kívül meglehetősen azon házaknak a száma, melyeken a boltozott üreg ma már szobor nélkül található.

A házak födele általánosan zsindelylyel volt burkolva és az ugynevezett francia födelek voltak a gyakoribbak. Belső beosztására nézve általánosabb szokásul az olyan mód divatozott eme házakban, melyet örmény eredetűnek neveznek ugyan Szamosújvárt, de amelynek keleti jellege nincs bizonyítva. A három szobás lakásoknál közbül volt ugyanis a konyha, ettől jobbra vagy balra pedig (a ház fekvése szerint) következett az ebédlő és az ugynevezett „nappali“ egyik irányban, másik irányban viszont a dolgozó- vagy hálószoba. Maguk az épületek, továbbá az építés módja, a szobák nagysága és több helyen az udvari lakásrészeknek oszlopos folyosóval való beépítése mind arra vallanak, hogy jó módhoz szokott, vagyonos, kulturigényű emberek voltak e házak építői. Érdekes volna még azt tudni, vajon ez évszámmal jelzett s ma is fenálló házak a városépítés idejéből valók-e vagy pedig későbbi építkezések. Olyan értelemben kérdjük ezt, hogy az 1700-ban kezdődő városépítésnek a ma is meglévő XVIII. századbéli épületek későbbi folytatásául tekintendők-e, vagy az akkor hevenyében készült házacskák újból való modernebb kiadásai gyanánt. Szóhagyományokat hallottunk ugyanis arról, hogy a városépítés idejében a sátorélet megszűnése után jobbára kis házacskák épültek s állítólag az olyan típusok lettek volna általánosak, minő volt a Felső-víz-utcában a mai leányárvaház helyén létezett Deák-féle ház és az ezzel majdnem szemközt levő Garabed-féle, ma Zeffér-ház. Ámde a szóhagyomány nem történelmi bizonyosság is egyuttal, ennél fogva, ha meg is rögzítjük az apropó ürügyéből, de nem követelünk számukra aktaszerű hitelességet. E vitás feltevések forszírozása helyett egyelőre érdemesebbnek tartottuk összejegyezni a régi Szamosújvár ama házainak feliratait, melyek helyenként még megállapíthatók vagy olvashatók.

Utcáról-utcára járva jegyeztük őket össze, ebben a

rendben adjuk tehát közlésüket is. Ahol a felírás vagy az évjelzés olvashatatlan volt, külön megjelöljük, hogy akit majd ez a kérdés valamely szempontból érdekelni fog, módja legyen az adatok megállapítására. Az egyes felírások tehát így következnek:

Alsó-víz-utca:

- 7-ik számú ház: (olvashatatlan.)
- 9-ik „ „ (1840)
- 12-ik „ „ (olvashatatlan.)
- 22-ik „ „ (1847) többi olvashatatlan.
- 23-ik „ „ (olvashatatlan.)
- 28-ik „ „

32, 37, 39 és 42 számú házak felirásai: olvashatatlanok.

Főtér:

3-ik számú ház: A Vil.-Szent-Gergely árvaház tulajdona, ugynevezett Zöldfa-épület. A boltozott üregben egy szentet ábrázoló alakkal, aki kezében palmaágot tart. A szobor talapzatán ez a felírás:

Edificari curavit Dominus Christophorus Groff et Consors Eius..... Daniel A. D. 1756. 1. Octobris.

5-ik számú ház: 1870
M. E.

6-ik számú ház: Placsintár Dávidné tulajdona, eredetileg Daniel-féle ház, a Daniel család címerével, (T. D.) betűjellel, majd „1747 Theodorus Daniel“ felirással.

8-ik számú ház: Jelenleg püspöki kápolna „P. M. 1751“ felirással és a boltozott üregben Mária szoborral.

10-ik számú ház: Olvashatatlan.

Megemlítjük még a szintén főtéri Bogdánffy-féle házat, melynek vésetét és hosszabb örmény felírását az Armenia egyizben már közölte.

Felső-Víz-utca:

Özv. Floriánné-féle ház:

I IHS 7
6 K. S. 2

2-ik sz. ház: A Daniel család címerével 177? évszámmal és félív alaku köoszlopzaton.

6-ik számú ház:

E † K
ANNO
1773.

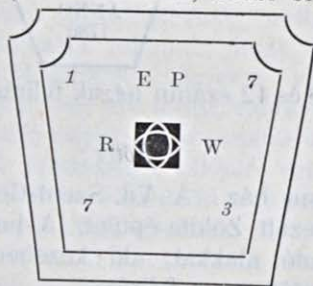
8-ik sz. ház: A Karátsonyi család nemesi címerével.

10-ik „ „ (Anno 1760.)

15-ik „ „ Régebben „Láncos ház“ néven volt ismeretes. A régi gimnáziumi épület, melynek emeletén az „Örmény Múzeum“ van elhelyezve a kapu fölött a Lászlóffy-család címerével.

18. sz. ház: (1809 felirattal, többi olvashatatlan.)

28. „ „

Emanuel Placsintár, Rebeka Werzár 1773. Dr. Gopcsa Jakab házába volt ezelőtt 2 évvel a kapuív közepén, most a ház teljes modernné alakítása után a főbejáró lépcsőjének udvarfelőli aljában van.

33-ik sz. ház: Olvashatatlan.

Institutum Karátsonianum: „1800“ felirattal.

Felső-Közép-utca:

1. (1828.)

2. Ökörfejet ábrázoló diszszel.

4. 1755 (?)

7.

1844
L. M.

8. Plébániai lak: 1761, a boltozott üregben a Szent Háromság szobrával.

12. (1799.)

13. Felírás nélkül. Gábrus Zachariás egykori tanító-mester lakóháza.

16. Mária szoborral, felírás olvashatatlan.

22. Kopár Simon volt szamosújvári plébános lakóháza.

A templom alatt huzodó boltok egyikén, szemben a Schönfeld Kálmán lakóházával, 1765 évszám jelzés.

Felső-Posta-utca:

8. és 9. számú házak olvashatatlan felirással.

12. Olvashatatlan felirással, de érdekes freskoképpel, mely, amennyire kivehető, egy imádkozó alakot ábrázol.

18. D. S. 1800 felirással.

19. Néhai Szongott Kristóf tulajdona volt. Olvashatatlan felirással, régi készítésű érdekes vasrácsos ablakkal.

Hélkereszt-utca:

Járásbírósi épület: 1764. I. C. B: NO jelzéssel.

Postaépület: T. J. 1749 felirással.

Alsó-Posta-utca:

1. sz. ház:

104001
LV. MO.
1768.

2. „ „ Polgármester háza, a Czárán-család címerével.

4. sz. ház:

IOAES
RACZ

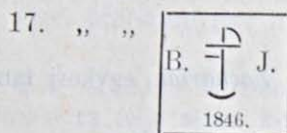
6. „ „, a Czárán-család címerével, 1786 dátummal és Világosító-Szent-Gergely érdekes kivitellű köszobrával, alatta ez a felírás:

ST. GREGORIUS
ILLUMINATOR
ARMENORUM.

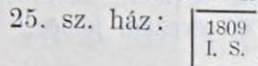
7. sz. ház:

H. J.
1817.

11. sz. ház (olvashatatlan.)

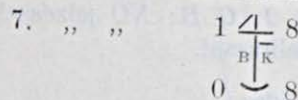
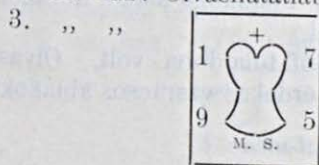

18. „ „ 1787 I. R. (Ioannes Racz?) jelzéssel, az ablakok fölött levő homlokzaton 1788 datummal.

Felső-Közép-utca:

1. sz. ház: Olvashatatlan.

8. „ „ † ANNO 1767

11. „ „ 1762 L. S. jelzéssel és a boltozott üregben Szent Antal szobrával.

14. sz. ház: (Olvashatatlan.)

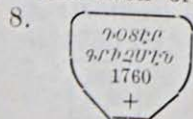
18. „ „ (Olvashatatlan.)

22. „ „ (Olvashatatlan.)

Alsó-Közép-utca:

2. (1814) évszámjelzéssel.

6. Karátsonyi ház, a Karátsonyi-család címerével, a belső termekben érdekes freskokkal.

Belmező-utca:

Ábrahám-féle ház: bárányhoz hasonló állat-ábrázolattal. A 2, 16 és 26-ik számú házak felirásai olvashatatlanok.

*

Vannak ezeken kívül építészeti műemlékek és egykoru felirások Szamosújvár más épületein is (főtéri és Salamon-templomok, a főtéri templom falkerítése stb.), de azokat az „Armenia“ már régebben ismertette az orsz. fegyintézet ama historiai becsü emlékeivel egyetemben, melyek kellőképen renoválva ma is fenállanak. Érdekes, sőt szükséges volna még Szamosújvár helyrajzának pontos ismeretére nézve tudnunk ama változásokat, melyeken az egyes házak két század alatt keresztül mentek. Ki volt építtetőjük, kiknek jutottak e házak birtokukba, mi lett további sorsuk, mi tette nevezetessé őket és minő hagyományok fűződnek hozzájuk. Kétségkívül olyan feladat ez is, mely a kulturhistoria körébe vág s főképen a mi kulturhistoriánk ismerete szempontjából kívánatos. Ilyen értelemben tehát a fogalom igazi lényege szerint értelmezett ambicioknak is ösztönzést adhat, mert feladat ez is, melyet jól elvégezni, nemcsak kötelesség, hanem tisztesség is. *)

BÁNYAI ELEMÉR.

SZENT LÁZÁR SZIGETÉN.

A lagunák ringó hajjaitól körülövezetten ott fekszik a maga méltóságteljeségében, ciprus lombok között a tudomány szentelt hajléka és otthona, hirdelve a közlőnek, hogy e hely elkülönítve a zajos és élvágyó világtól a tudomány és művészetek temploma.

* T. munkatársunk érdekes felszólalása nagyon időszerű. Most vannak rohamos alakulásban Szamosújvárt a birtok- és lakásvizonyok. A régi házakat lebontják vagy átalakítják. Ha ilyenkor valami felíratra vagy alakzatra találunk, juttassák azt az „Örmény Múzeum“-nak, hogy itt a multak szorványos emlékei, az ősök hagyományai megőriztessenek a tudomány és a kegyelet számára.

Szerkesztőség.

Kegyeletes érzelem fog el, midőn gondolánk a kolostor kapujához vezető márványlépcsőhöz ér. Lelki szemeink előtt látjuk megjeleni *Mechitar* diesteljes alakját, anint az akkori kihalt szigeten megjelenve a világon szétszort örménység számára e Palladium megépítéséhez kezd.

Kétszázados emlékezettel lelki szemeink előtt lépünk a virágokkal ékesített előcsarnokba, mely a *béke és munka honának legszebb színterére vezet*. Egy pár lépéssel a kolostor négyszög alaku udvarára jutunk, mely bájos kertté van alakítva. A közepén minaretszerűleg emelkedik föl négy kifejtett ciprusfa, melyeket 1816-ban ültettek, s a mint a hagyomány mondja, Lord Byron költő e helyen az örmény nyelv tanulmányozásában eltöltött ideje emlékére adományozott a kolostornak. A ciprusfákon kívül a kicsiny, de igen kedves kertben pompás fák és gyönyörű növényzet díszlik: hatalmas magnoliák, illatozó olajfák, bengaliai rózsák és sötétzöld cédrusfák ékesítik ezt a kedves helyet. A kert növényzetének szépsége nem egy költői lelket ihletett meg. Így I. Lajos bajor király a kolostorról írt költeményében elragadtatásának következő versszakban ad kifejezést:

Elbájol a rózsák virulása,
Dúsán hajt az oleander-ág,
Körös-körül a délszaki tenger —
S mind ez olyan édes enyhet ád!

Különféle festményekkel díszített lépcsőzet vezet föl az emeleten levő könyvtárteremhez. Az ion stilben készült szekrényekben 30.000 kötetet meghaladó könyvgyűjtemény van elrendezve, melyek között igen sok ritka, régi és értékes kiadvány van. A XIX. század közepén igen jelentékenyen bővült a könyvtár III. Napoleon császár által a kolostornak évenként adományozott becses munkákkal.

Rendkívül értékes munka továbbá a II. Sándor orosz cár által ajándékozott Codex Sinaiticus, melyből annak idején korlátolt számú példány készült s csupán a világ leghíresebb könyvtárai között osztatott szét.

A különféle nevezetességek között, melyeket a nagyobbik könyvtárterem föl tud mutatni, figyelmünket különösen leköti egy teljesen épségben megmaradt egyiptomi mumia.

Alig van valamelyik európai múzeumban ily pompásan conservált mumia. Ungarelli, egyike a legkiválóbb egyptológusoknak a mumián levő színes göngytakaróból és a hieroglifekből annak korát 3500 évben állapítja meg. Egy másik nevezetessége e teremnek a Buddha ritualét tartalmazó papyrus, mely egy mozgatható és mindkét oldalán üveglapokkal ellátott keretre van kifeszítve. Ezen a maga nemében legszebbnek mondható papyrus alapszíne vörös és arany ornamentikával gazdagon van ékesítve. Ugyanezen teremben még két igen szép tárgy van; az egyik XVI. Gergely pápának kararai márványból készült, trónuson ülő alakját ábrázolja; míg a másik XIII. Clemens pápának Lebrun által 1768-ban készített szobrát tünteti fel.

A nagy könyvtárteremből 3 levezető lépcsőfokon jutunk a kéziratok termébe, melynek falai és butorzata rendkívül izlésesen vannak díszítve. A bejáratnál szőnyeg áll Mechitárnak Fabris lovag által 1883-ban készített mellszobrára. A terem közepén egy igen szép kivitelű üvegszekrény van elhelyezve, melyben a legszebb és legértékesebb kéziratok vannak közszemlére kitéve. A gyűjtemény legrégebb tárgya egy a VIII. századból származó, gyönyörű initialékkal pergamentre írott örmény rituále. Egyike a legérdekesebb kéziratoknak a XIII. századból származó és Nagy-Sándor életrajzát tartalmazó képekkel díszített vászon.

Különösen megragadja figyelmünket Eusebius kronikája, melynek eredeti görög szövege elpusztultván, örmény fordításban őriztetett meg a világirodalom számára.

A nagy könyvtárterem mellett fekvő kisebb helyiségben van elhelyezve III. Napoleon életnagyságu arcképe, melynek keretére „Donné par l'Empereur” szavak vésettek annak igazolására, hogy azzal a császár tüntette ki a congregatiót. A bejárat fölött függ Ajvazowsky örmény eredetű festő által készített s a nápolyi öböl viharzó tengertől körülvevett világító tornyát ábrázoló tájképe, melyet alkotója a kolostorban időzése alkalmával festett és emlékül hagyott a congregatióknak.

Az erkélyablak fölött, mely előtt pompás granát almafa áll, függ Lord Byron arcképe görög jelmezben.

A falakon körös-körül nagy üveges szekrények szolgálják a különféle muzeális tárgyak megőrzésére: Az egyiptomi, etrusiai és örmény régiségeken kívül chinai, japán és más távoli országokból származó curiositások vannak szép sorrendben és szakszerűleg elhelyezve. Az itt elhelyezett tárgyak közül különösen említésre méltó egy kicsiny keleti agátból faragott, Madonnát ábrázoló relief, melynek hátlapjára örmény felirat s 1156 évszám van vésvé. Ezen örmény művésztől származó nagybecsű ereklyét Örményország egykori fővárosa Áni romjai között találták.

A kolostor udvarát körülvevő barátságos, nyitott árkádok alatt vezet az út a templomhoz. Ezt a gothikus épületet Mechitar emeltette egy a VI. század előtti időből származó templom romjai fölé. A templom bejáratánál levő atriumban két siremlék van elhelyezve; az egyikben Zuchola Constantin, az utolsó kórházigazgató (a mechitaristák megtelepülése előtti időből) nyugszik, míg a másik fehér márványból készítve Raphael Sándor a velencei Raphael-collegium alapítójának emlékét őrzi.

A templom magában nem nyújt valami különös látványosságot, de egyszerűsége, tisztasága és néma csöndje által a csodálatra méltó velencei St. Marco, St. Giovanni e Paolo, Madonna della Salute stb. megtekintése után igen kellemesen hat. A templom sekrestyéjében őriztetnek azon egyházi felszerelések és oltárdíszek, melyek a congregatio alapítójának ideje óta a Mindenható tiszteletére készítették.

A templomból kijöve az árkádokon át a refektóriumba jutunk. Ez igen szép nagy terem, melyben a szerzet tagjai közösen étkeznek, s amelynek falát Novelli olasz festőművésznek az utolsó vacsorát ábrázoló képe díszíti.

A kolostor kapuja közelében van a congregatio világhírű nyomdája. Ezen a maga nemében párját ritkító műintézet termékei nagy tiszteletet és becsülést szereztek a mechitaristáknak.

A congregatio csupán örmény eredetű ifjakat vesz föl kebelébe, kik közül azoknak, kik tanulmányaik elvégzése

után az összes vizsgáikat sikerrel állották meg, kitüntetésül doctori címet adományoz. A doctori (vartabed) címet csak alapos tanulás után lehet elnyerni s a főpát csupán azon esetben ruházza a szerzet fiatal tagjaira, ha több évi előkészület után hajlandóknak ígérkeznek valamelyik hitterítő állás elfoglalására

A kolostorépületet minden oldalról virágos és gyümölcsös kert foglalja igen kedves keretbe, melynek északkeleti kiugrása bástyaszerűleg van kiképezve, melyen ünnepnapokon az Abdul-Medjid által ajándékozott, félholddal díszített zászlót tüzik ki annak jeléül, hogy a szerzet tagjai a Törökbirodalom alattvalói.

A kertnek pompás gondozása nem csupán gazdasági érzéket árul el, hanem még inkább a flora szeretetéhez hajló izlést. A legutóbbi időben csillagdat is emeltettek e helyre, melyen pompás telescop van elhelyezve. A kilátás ezen emelkedettebb helyről valóban elragadó: a távolban az Alpok részben örök hóval borított ormai; a közelben Velence, az uszó város számtalan templom-tornyával, sugárzó kopuláival, márvány palotáival, remek Piazzetájával és élénk rakpartjával; itt a termékeny Lidó, amott a munkás Murano és a bájos S. Helena; délkeleten ellenben a sötétkék hullámos Adria határolják a horizontot.

A kolostor kijáratánál levő teremben vannak elhelyezve a nyomda újabb kiadványai, melyek közül különösen szent Nersesz imájá 33 nyelven, vonja magára, mint tipografiai ritkasság a figyelmünket.

A könyvtárhelyiségben elhelyezett vendégkönyv igen értékes autographok egész sorozatát rejt magában. Több uralkodó, herceg, államférfiú és tudós irták belé nevüket, sőt gyakran szellemes mondásaikat vagy költeményeiket.

*

Mielőtt a tudományok és művészetek ezen a világ-örménység büszkeségét képező hajlékának búcsút mondtam volna, a hazai örménység hódolatteljes üdvözlétét óhajtottam tolmácsolni a congregatio jelenlegi érsek-főpátjának. Fölkerestem tehát a kolostor kertjében ép ez időben rendes sétáját végző főpapot, ki szeretetteljes melegséggel fogadott s élénken érdeklődött a hazai örménység

iránt. Helyzetünkről való tájékozottságának igazolására rámutatott arra, miszerint sajnos a magyar-örményiség kiviszendőben van s különösen az ifjabb nemzedék ma már nem ápolja a hagyományokat sem nyelvben sem szokásokban. Fölhívta figyelmemet arra, hogy legfőbb ideje volna e téren tenni valamit a közöny ellensúlyozására. Mire siettem kijelenteni, hogy van ez időszerint az örményiségnek egy kis csoportja, mely minden tőle telhetőt megtesz a hagyományok és faji jelleg istápolása érdekében. Legujabban az „Örmény Múzeum-Egyesület“-et alapítottuk meg, mely legszebb emléke lesz hazafias szellemben munkálkodó fajunknak. Kijelentésemről örömmel vett tudomást és ígéretet tett arra nézve, hogy a múzeum megnyitása alkalmával a congregatio sem fog késni ugy szellemi, mint anyagi támogatásával ügyünk pártolásában közreműködni. Távozásomkor áldását és szeretetteljes üdvözlét küldte a távolban élő fajrokonainak.

A legszebb benyomásokkal távoztam e helyről, magammal vive azon embereknek emlékét és becsülését, kik fáradhatatlanul munkálkodnak a Mindenható dicsősítésén, nevezetük emelésén és nemesítésén. Mert valóban azok, a kik Isten tiszteletére és az emberiség jóléte érdekében munkálkodnak, megérdemlik elismerését és dicséretét mindazoknak, kik a földi érdekeken kívül magasabb életcélokat is tudnak becsülni.

Dr. Papp Gusztáv.

—●— SZONGOTT KRISTÓF UTOLSÓ MŰVÉRŐL.

Szongott Kristóf utolsó nagy munkáját „A magyarok eredete és őslaka“ megküldötte köz- és tudományos életünk több jelesének. Ezek mind nagy elismeréssel és köszönettel fogadták ez érdekes munkát. A sok elismerő nyilatkozat közül közlünk itt néhányat, mint cipruslombot a nagy halott sirjára.

Budapest, 1907. évi január hó 6-án.

Igen tisztelt Tanár Úr!

„A magyarok eredete és őslaka“ című igen érdekes művének részemről történt megküldése által tanúsított szives figyelméért fogadja őszinte köszönetemet. Hazafias üdvözléssel: *Kossuth.*

Budapest, 1906. dec. hó 29.

„A magyarok eredete és őslaka“ című, — és Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak felajánlott munkáját Ő Excellentiája köszönettel vette, és magánkönyvtárában elfogja helyezni. A miniszter meghagyásából:

Náray Szabó,
miniszteri tanácsos, elnöki titkár.

Budapest, 1906. december 30.

Nagyságos Szerkesztő Úr!

Fogadja Nagyságod nagybecsű figyelméért, melylyel „A magyarok eredete és őslaka“ című érdekes munkáját könyvtáram részére megküldeni szives volt, őszinte köszönetemet.

Kiváló tisztelettel: *Darányi.*

Berzeviczy Albert a m. tud. akadémia elnöke őszinte köszönetet mond nagybecsű munkája szives megküldéséért.

Mélyen tisztelt Tanár Úr! Most, hogy a nekem ajánlott munkát élvezettel áttanulmányoztam, ragadom meg az alkalmat, hálás, mély köszönetem kifejezendő azon nagy megtiszteltetésért, hogy e kiváló becses szakmunkával megjutalmazni kegyes volt. Fogadja őszinte, mély tiszteletem kifejezését, melylyel vagyok Bpest, 1907. I/23 alázatos szolgája: *Dániel László.*

Igen tisztelt tanár Úr! Vettem „A magyarok eredete és őslaka“ című munkáját. Kérem, fogadja szives figyelméért hálás köszönetemet. Adja Isten, hogy az a hosszas és önzetlen munkálkodás, melyet tisztelt tanár Úr pályáján, s az irodalom terén kifejtett, hozza meg gyümölcsét az örömben és megelégedésben, melyek kell, hogy kövessék a kötelesség hű teljesítésének tudatát. Kívánok boldog újévet. Magamat barátságába ajánlva, vagyok alázatos szolgája. Dész, 1907 XII./21. *Bándy György.*

Kolozsvár, 1906. decz. 9. Tisztelt Szerkesztő Úr! Már az Armeniából ösmerem, s füzetről füzetre nagy örömmel és tanulsággal olvastam a magyar őstörténet örmény adalékairól szóló közléseit, s nyereségnek tartom irodalmunkra nézve, hogy azokat most külön tekintélyes kötetben is közrebocsátotta. Lukácsy Kristóf műve és az Őn Chorenei Mózesé óta historicusaink is figyelmesebbek az